

5.4. Munkatevékenység

„1. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás stb.).

2. A gyermek munka jellegű tevékenysége

- önként – azaz örömmel és szívesen – végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

3. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.”

(363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet)

A munkatevékenység pedagógiai funkciója a gyermekek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése.

A munka az óvodás gyermekeink számára **játékos jellegű folyamat**. E területen érzékeltetjük közvetlenül az erőfeszítés és az eredmény kapcsolatát, beláthatóságát, elérhetőségét számukra. Ez a folytonos visszajelzés motiválja, ösztönzi és megerősíti a gyermekeket.

Az óvodában végezhető munkafajták tényleges munkavégzést, tevékenykedtetést jelentenek. A gyermekek minden munkát elvégezhetnek, amihez kedvük van, és nem veszélyeztetni testi épségüket.

Önkéntességüket, megismerési vágyukat, nyitottságukat, aktivitásukat, érdeklődésüket tudatosan igyekszünk felhasználni nevelési céljaink megvalósításához. A mi **feladatunk**, hogy a munka pozitív élmények átélésének forrása legyen, melyben szívvel, lélekkel tevékenykedhetnek a gyermekek. Ennek során biztosítjuk a teljes önállóságot, a biztonságot nyújtó felnőtt mellett. A felkínált lehetőségek közül önállóan választhatnak, nem kényszerítjük a gyermekekre a feladatokat.

Kívánatos, hogy a csoport számára magától értetődő, természetes dolog legyen, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezessen. A munkavégzés nem időszakonkénti, hanem folyamatos, és

így építjük be az óvodai mindennapokba. A munkamegosztás során, a gyermekek megtanulnak maguk dönteni, feladataikat egymás között megosztani.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

A helyi adottságokat figyelembe véve munkatevékenység lehet az udvar, ill. a közeli játszótér tisztán tartása, a játékok tisztítása, rendben tartása, javítása, teremrendezés, díszítés, termések, magvak gyűjtése, élősarok gondozása, kerti munka. Fontosnak tartjuk óvodánkban a kerti munka megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására is lehetőséget nyújt.

Célunk:

- a munkavégzés fontosságának és jelentőségének megláttatása,
- a tevékenységhez való pozitív érzelmi viszony, a különböző munkakészségek kialakítása.

Feladatunk:

- munka lehetőségek biztosítása folyamatosan, rendszeresen,
- munka feltételeinek megteremtése - munkaeszköz, munkalehetőség, idő, hely, légkör,
- a tapasztalatszerzés biztosítása, a környezet megismerése,
- a munkában örömet leljék,
- a munkaszervezéshez és a munkavégzéshez szükséges képességek készségek, tulajdonságok kialakítása, verbális fejlesztés,
- a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés megalapozása tudatos pedagógiai szervezéssel folyamatos együttműködés, egy pozitív értékelési rendszer létrehozása,
- a társas együttélés és egészséges önérvényesítés alapvető szabályainak kialakítása,
- az önálló helyzetmegoldás gyakorlása – önállóság,
- kompetenciák fejlesztése,
- mások munkájának megbecsülése, tiszteletben tartása,
- kitartásuk, felelősségérzetük, önértékelésük kialakítása.

Tartalma:

- önkiszolgálás,
- a gyermek saját személyével kapcsolatos munka,
- csoport érdekében végzett munka - segítség az óvodapedagógusnak, vagy más felnőtteknek, gyermeknek,
- alkalmi megbízatások,
- naposi munka,

- környezet, növény- és növénygondozás.

A munka jellegű tevékenységek a nevelés folyamatában A gyermek saját személyével kapcsolatos munkák

- Testápolás
- Étkezés
- Öltözködés
- Önkiszolgálás
- Környezet rendjének megőrzése

Közösségi munkák:

- naposi munka,
- felelősi munkák, javaslatok,
- kisebbek, mások segítése,
- környezet, növény és állatgondozás.

Alkalmoszerű munkák: nem előre meghatározhatók, a váratlanul jelentkező feladatok, gondok megoldását jelenti, pl.: alkalmi, egyéni megbízások.

A más tevékenységekben sikerélményekhez nem jutó gyermekeknek a lehetőség biztosítása az önmegvalósításra, a kompetenciaérzés kialakítására, az önbecsülés növelésére, s ezeknek a lehetőségeknek a maximális kiaknázása. A tevékenykedés közben jön rá arra, hogy mire képes, mit tud, mennyire önálló, vagy mások segítségére szorul.

Az én-fejlődés szempontjából ezért meghatározó a munka jellegű tevékenység, ennek hatására is alakul, körvonalazódik önismerete, önbecsülése, énképe. A munka sokoldalúan fejleszti a személyiséget, s mivel mozgással valósul meg a normális testi fejlődés egyik legfontosabb tényezője.

Kimeneti szint:

- szívesen vesznek részt a munka jellegű tevékenységben,
- ötleteket adnak a gyorsabb egyszerűbb megoldásokhoz,
- őrizték meg környezetük tisztaságát,
- aktívan vesznek részt az eszközök előkészítésében, elrakásában,
- bekapcsolódnak be a rendrakási és takarítási munkálatokba,
- érzékelik felelősséget az elvégzett munkájukért,
- motiváltak legyenek a segítségadásban,
- alakuljon ki bennük az igény az elkezdett munka befejezésére.

5.5. Szabadidős tevékenység, szabad játék

A szabadidő igazi tartalma a termékeny idő-felhasználási lehetőségek közötti szabad választás, amely öntevékenység és döntés is.

A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívni óvodánkban, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel.

A mindig csak kívülről irányított gyermek felnőtt korára sem lesz képes belülről, önmaga által irányított emberré válni.

Elsősorban a reggeli kötetlen játékidő és a délutáni időszak alkalmas arra, hogy a felkínált lehetőségek közül szabadon választhassanak a gyermekek. Akkor lehetőséget nyújtunk arra is, hogy az egymás mellett lévő csoportokba is átléphessenek. Az udvar és a játszótér alkalmas a széles körű szabadidős tevékenység biztosítására, a nagyobb közösséggel való ismerkedésre.

Az óvodások napi életének ilyen formában való szervezésével változatos, minden gyermek érdeklődésére építő és a saját csoportjánál nagyobb közösség megismerésére, kialakítására biztosítunk lehetőséget. Ugyanakkor az egyéni képességek kibontakoztatására az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához is hozzájárulunk.

6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI ÉS A FEJLESZTÉS TARTALMA

6.1. Komplex foglalkozások rendszere

Óvodánk nevelőtestülete fontosnak tartja, hogy a gyermekek tegyenek szert azokra a tulajdonságokra, melyekre ma ugyanúgy, mint 50 év múlva, szükségük lesz ahhoz, hogy teljes életet élhessenek. Másrészt, mert előre látható, hogy a gyors változásokhoz való alkalmazkodás szükségessé válik. Már nem elég az pl., ha egy-egy szakmára, foglalkozásra készül fel valaki, hanem „**élethosszigan történő tanulásra**” is képesnek kell lennie.

Ehhez azonban **olyan kompetenciákat kell fejleszteni**, melyek segítik a változások elfogadását és az ezekhez való alkalmazkodást.

„Kompetencián elsősorban azokat a mentális feltételeket értjük, amelyek szükségesek a megismerő, szociális, szakmai teljesítményekhez. A kompetencia, tudáson alapszik, de lényegét tekintve több mint egyszerű tudás. Egy kompetencia nemcsak valamilyen területen alapozott készség, hanem ebbe a fogalomba beleértendő az önszabályozás, az ellenőrzés, a kezdeményezés, illetve az alkalmazkodás készsége is.” (Mihály Ildikó)

A **tanulás tervezésénél a komplexitás a meghatározó**, melyhez keretet az évszakokhoz, ünnepkörökhöz, hagyományokhoz való kapcsolódás ad.

Az óvodai tevékenységek megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat, figyelembe vesszük a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk, fő tevékenységüket, a játékot tekintve kiindulópontnak. A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógus olyan légkört és feltételeket biztosít, ahol a gyermekek felszabadultan tevékenykedhetnek és választhatnak a lehetőségek közül. A módszereket az aktuális tevékenységi forma sajátosságainak, céljainak és a gyermekek fejlettségének megfelelően alkalmazza.

A szabad játék és tevékenységválasztás tiszteletben tartása mellett az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét. A tevékenységek közül a mozgásfejlesztést célzó testnevelés foglalkozást szervezzük minden esetben kötött formában, mely lehetőséget ad a differenciálásra is.

Komplex foglalkozások lényege:

- komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén,
- a tevékenységeket probléma-centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi,
- a tevékenységeket tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

6.2. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások

6.2.1. Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás szoros kapcsolatban állnak egymással.

Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van, segítjük a gyermek szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegítjük a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését.

Az anyanyelv fejlesztése - és kommunikáció különböző formáinak alakítása, helyes minta- és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenységünk egészében jelen van. Óvodánk a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít további élményeket az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, kérdéseinek támogatására a válaszok igénylésére figyelmet fordítunk.

Feladatunk a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek a rendszerezése, célirányos bővítése különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek megismerő, kognitív képességei.

Az óvodai fejlesztési feladatainkat a család és a környezet megismeréséből kiindulva kapcsoljuk a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz.

A rossz kifejező képességgel rendelkező, beszédében gátolt gyermek, gondolkodási képességét nem tudja megfelelően használni.

Beszélgetésre alkalmas, nyugodt légkört biztosítunk, amely beszédöröme neveli őket. Bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket. Legyenek képesek egymást végighallgatni.

Folyamatosan bővítjük a gyermekek szókincsét, fejlesztjük beszédszínvonalukat, hogy képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit használni.

Fejlesztjük a beszédmegértést, beszédtechnikát, gyakoroltatjuk a helyes kiejtést. Olyan kérdésekre inspiráljuk a gyermekeket, melyekre tudnunk kell válaszolni. Igyekszünk javítani megfelelő módszerrel a beszédhibákat, szükség esetén azonban szakemberhez irányítjuk őket (logopédus).

Mivel településünkön és környékén élénken él még a tájnyelv, fontos feladatunk, hogy iskolakezdésre minden gyermek sajátítsa el az irodalmi nyelvet is.

A környezetünk példamutató, tiszta és szép beszédével mintát nyújtunk, ösztönzést adunk számukra. Különösen fontosnak tartjuk, hogy óvodánkban minden óvónő és dajka ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására, mely legyen érthető, egyszerű és világos. Ne vegyük el a gyermekek kedvét állandó javítgatással és figyelmeztetéssel.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- célunk, hogy a gyermek jusson el a szemléletes cselekvő gondolkodástól a képszerű gondolkodáson át a fogalmi gondolkodás szintjére,
- tisztán, érthetően, összefüggően fejezze ki a gondolatait, a tömondatok mellett összetett mondatokat is (alárendelő és mellérendelő) alkalmazzon beszédében.

6.2.2. A külső világ tevékeny megismerése – Matematikai tartalmú tapasztalatok

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti- emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezésével pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok szokások, a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezet megismerése alkalmával matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakú, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér- sík- és mennyiségsszemlélete.

Az óvodai matematikai nevelésben egy-egy képesség fejlesztése többfajta tevékenység során is megvalósulhat. Felfogásunk azonban a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza. Természetesen komplex formában a gyermekek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára építünk.

Az óvodánkba érkező gyermekek matematikai tapasztalatai igen szélsőségesek, melyet alapnak tekintünk, s tudatos neveléssel biztosítjuk a gyermekek egyenletes fejlődését.

Programunkban az életkori sajátosságok miatt a matematikai tanulás több formája valósul meg

- utánzásos,
- minta-, modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- az óvónő által irányított megfigyelésre épülő,
- gyakorlati probléma- és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre adott magyarázatok és az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

Az egész óvodai élet alkalmas arra, hogy a gyermekek matematikai tapasztalatokat szerezzenek, és számtalan lehetőség kínálkozik a fejlesztésre is. Feladatunk, hogy felismerjük a tevékenységek során a matematikai jelenségeket és megteremtjük a fejlesztés lehetőségeit,

olyan eszközöket és tevékenységeket biztosítsunk, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését, és természetes élethelyzetekben teszik lehetővé számukra a matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.

Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (hiányos logikai képességek, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. A jellemző fejlődésbeli egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

- **Első szint:** bevezetés a matematikába, amely általában a gyermek 5. életévéig tart. Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.
- **Második szint:** az intenzív fejlesztés szakasza az 5-6-7. életévben. Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben, a tevékeny élet megkedveltetése.

A folyamatos cselekedtetések alkalmasak (az érzékelő, a mozgásos, a szóbeli és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget) **a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.** A komplex foglalkozások alkalmasak arra, hogy a korábbi benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. A kötött vagy kötetlen foglalkozásokon minden esetben támaszkodunk a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten valósítjuk meg.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- célunk, hogy legalább 10-ig tudjanak számlálni, tudjanak különféle elemekből különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet előállítani,
- legyenek képesek jól ismert tulajdonságok szerint válogatás folytatására, sorba rendezés kiegészítésére, saját szempontú válogatás, sorba rendezés végzésére. Értsék, és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban, az összehasonlítást kifejező szavakat (hosszabb, rövidebb stb.),
- tudjanak részt venni mennyiségek összemérésében, értsék és használják a térben való tájékozódáshoz szükséges névutókat (alá, fölé, közé stb.),
- legyenek képesek különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni.

6.3. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások - A külső világ tevékeny megismerése

„1. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

2. A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

3. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben, alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.

4. Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.”

(363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet)

6.3.1. Természet – társadalom - ember

Lehetővé tesszük a gyermekek számára a környezet tevékeny megismerését. Elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítunk a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezet kultúrára és biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

E komplex foglalkozás célja, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson a világ megismeréséhez és megértéséhez a maga egészében.

A megismerésben a közvetlen megfigyelésre és tapasztalatszerzésre építünk, példát mutatva a természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli élettel a természet, környezet szeretetének bizonyításával. Megláttatjuk az összefüggéseket és azt, hogy milyen nagy az ember felelőssége, a természeti társadalmi környezet megóvása szempontjából.

Különböző programok szervezésével a gyermekeken keresztül a szülőket is a környezettudatos magatartásra, viselkedésre neveljük.

A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, amelyben megismertetjük a gyermekeket azzal a természeti környezettel, amelyben élnek, felhívjuk a figyelmüket annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretnek. A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretet, feladatot jelentenek. A séták,

kirándulások az óvoda udvarán és kertjében vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak.

Felkészítjük a gyermekeket a társadalmi életre, ami közvetlen környezetükön keresztül hat rájuk, és amelyben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett.

A tolerancia mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermekeket, hogy képesek legyenek elfogadni másokat.

Az idősek, felnőttek megbecsülésére neveljük őket akkor is, amikor rendezvényeinkkel rendszeresen látogatjuk, az Időskorúak Gondozóházát és a Szociális Otthont.

A számukra megtapasztalható, és ez által megérthető, társadalmi folyamatok közé, gazdasági kérdések is kerülnek (időnként tényleges vásárlás a boltban).

A környezetvédelmet vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdését már a gyermek szintjén is felvethetjük és beépíthetjük a komplex foglalkozások rendszerébe.

6.3.2. Születéstől felnőttkorig

A természet—társadalom—ember fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újra játsszák életüket. Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban, a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. Az újrajátszással lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy a bennük lévő feszültségek feloldódjanak és elősegítse számukra a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást.

A komplex foglalkozások magukba foglalják a testápolástól a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújt a környezetünkben meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához. A szokások elsajátításával a társadalomba való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítását valósítjuk meg játékosan. Ezek gyakorlására szabadidőben a nap bármely szakában séták, kirándulások alkalmával adunk lehetőséget. Olyan feltételeket kívánunk biztosítani, amelyek lehetővé teszik minél több tapasztalat szerzését a természetes környezetben. Biztosítjuk az eszközöket és lehetőségeket a természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez, amelyeket lehetőség szerint a szabadban és az adott környezetben végeztetünk.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- különböző szerephelyzeteket teremtve rögtönözzenek játékot a családról, ismerjék a család funkcióit, családtagjaik nevét, lakcímüket,
- szimulációs játékban jelenítsék meg, hogyan gondozzák, nevelik a felnőttek a gyerekeket, hogyan gondoskodnak róluk,
- figyeljék meg a felnőttek munkáját, ismerjék annak hasznosságát, legyen fogalmuk a foglalkozási ágak tartalmáról,
- nevezzék meg az emberi test részeit és ismerjék azok funkcióit,

- biztonságosan tájékozódjanak az óvoda és a családi házuk környékén,
- változatos helyszíneken és helyzetekben alkalmazzák a helyes gyalogos közlekedés szabályait,
- ismerjék a napszakokat, szimulációs játékokban elevenítsék fel ezek ismétlődő tevékenységeit,
- különböző megfigyelések alapján tudjanak különbséget tenni az évszakok között,
- csoportosítsák az összes általuk ismert állatot a szerint, hol élnek, hasonlítsák össze azok környezetét, életmódját,
- tevékenyen vegyenek részt óvodai környezetük formálásában.

6.4. Művészeti tevékenységek

A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül. Mindez azt jelenti, hogy a művészeti nevelés mindenekelőtt az egyéniség színeinek kibontakoztatást jelenti. A kreativitás, az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb célja. A gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban oldott légkör, nagy mozgás-és szabadságtér és megfelelő eszközök biztosítása segíti elő.

Óvodába lépéstől egyre több alkalmat nyújtunk arra, hogy a gyermekek gondolataikat, ötleteiket ének-zenei játékokban, báb jelenetekben, rajzban stb. kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés biztosítása itt is alapvető fontosságú feladatunk. Óvodába lépéstől kezdve egyre több alkalmat nyújtunk arra, hogy minél több eszközzel ismerkedjenek meg a gyermekek, minél biztonságosabban kezeljék azokat, lehetőségük adódjék önmaguk kifejezésére.

A művészeti tevékenység fogalomkörébe tartozik a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás és a környezet esztétikája. Ezek a tevékenységek tehát nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan komplex lehetőségek, amelyeket játékidőben vagy szabadidőben éppúgy kihasználhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor, megőrkítvén az életben egyébként előforduló jelenségeket valamilyen formában.

6.4.1. Verselés, mesélés

„1. A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.

2. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.
3. A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja, és ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.
4. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.
5. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.
6. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.
7. Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.”

(363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet)

Az irodalmi nevelés legszorosabban az anyanyelvi neveléssel, a zenével, az énekkel, a mozgásos játékokkal fonódik össze.

A mese és a vers az anyanyelv közegén át az emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését. A mese a legtagabb értelemben tanít, amely esztétikai élményt is nyújt. Oldja a szorongást, az indulatok feldolgozására, belső képteremtésre tanít, mely nélkül lehetetlen az olvasóvá válás, mely az irodalmi nevelés távlati, lényegi feladata. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés és az elalvás előtti mesélés között. Fontos, hogy minden nap meséljünk, vagy verseljünk valamilyen formában a napirend során bármikor, az eddigi gyakorlatnak megfelelően. A mese-vers kezdeményezések anyagának összeállításakor változatosságra törekszünk, és elsősorban a magyar népmesekincsből és népi mondókákból valamint magyar szerzők műveiből, írásaiból, **klasszikus és kortárs alkotásokból** merítünk. A magyar gyermekköltészet, a népi, a dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. **A kiválasztott versek, mesék, klasszikus és kortárs alkotások erősítik a környezet megismerését, megszerettetését, a néphagyományok ápolását.**

Feladatunk, hogy lehetőséget biztosítsunk a gyermekek önálló szöveg- és mesemondásához, valamint azt is elősegítjük, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a nekik tetsző meséket.

Az óvodáskorú gyermekek igényeinek megfelelően a meséket gyakran ismételjük, többször, és többféleképpen is feldolgozzuk.

Közismert, hogy az óvodások kedvelt tevékenysége a bábozás és a dramatizálás, mivel mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. A különböző anyagok, eszközök, barkácsolási lehetőségek biztosításával is segítjük az irodalmi élmények feldolgozását.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyerekek a hangzás, hangulat, érzelem és alkalom egységében kezdik felfogni a mondott, hallott vers témáját, költői képeit,
- várják, kérik a mesemondást, maguk is segítsenek a hallgatás megfelelő légkörének kialakításában, mely közben megszilárdulnak ehhez kapcsolódó szokásaik, a figyelem fenntartásának és ellenőrzésének játékos, egyezményes jelzései,
- tudják összekötni a folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait,
- kedvelt mesehősökkel megtörtént dolgokat vigyék bele játékukba, jelenítsék meg művészi tevékenységeik során,
- ismerjék a csoportjukban található könyveket, igazodjanak el közöttük, vigyázzanak rájuk,
- könyvtárlátogatások alkalmával szerezzenek alapvető ismereteket a kölcsönzési és egyéb szolgáltatásokról.

6.4.2. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

„1. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

2. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

3. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

4. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik, a felnőtt minta spontán utánzásával.”

(363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet)

Óvodánkban az éneklés, zenélés, ölbeli játék, népi gyermekdal, énekes játék felkelti a gyermekek zenei érdeklődését, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat, örömet nyújtanak.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközei a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe vesszük a nemzetiségi, etnikai kisebbségi hovatartozását is.

A művészeti nevelésen belül cél a gyermeki vágyak kibontakoztatása, az alkotókedv kialakítása, mélyítése az éneklés és mozgás örömteli átélése közben.

Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés és a séták. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra, körjátékozásra. A komplex foglalkozásokon inkább összefoglaljuk, elmélyítjük a gyermekek zenei ismereteit is, és alkalmat adunk képességeik (hallás-, ritmus-, tempóérzék, dinamikai érzék stb.) fejlesztésére. Az élményt nyújtó közös éneklés, körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap.

Kodály Zoltán útmutatásai alapján, Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének--zenei neveléssel kívánjuk fejleszteni óvodásainkat. A zenei nevelés anyagát a magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világából merítjük az alkalmakhoz, ünnepekhez rendelve, zenehallgatási anyagként a környező népek dallamvilágából is felhasználunk.

Nagycsoportban az Alapfokú Művészeti Iskola tanárai segítségével zenei alapképzés és a néptánc alapjainak megismerésére nevelés folyik.

Biztosítjuk a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozását, hagyományőrzést és az ének-zenei nevelés színvonalának megtartását, és emelését.

A felnőtt minta utánzásával az éneklés zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyermekek tudjanak szép szövegkiejtéssel, tiszta intonálással énekelni, biztonsággal énekeljenek csoportosan és egyénileg, tempójuk a természetes járásnak megfelelő legyen,
- a mondókákat - az egyenletes lüktetést kiemelve - a magyar beszéd ritmusa szerint mondják,
- ismerjék a dinamikai különbségeket,
- legyenek képesek egyensúlyváltást kívánó mozgásokra, egyszerű játékos táncmozgásokat esztétikusan, kedvvel végezzenek,
- tudjanak élvezettel figyelni a zenei hangokra, hangszerekre.

6.4.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

„1. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

2. Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán biztosítson teret, lehetőséget. Maga a tevékenység – s ennek öröme – a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

3. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi- plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását. 4. Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.”

(363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet)

A vizuális tevékenységek (gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás) mellett, a műalkotásokkal való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Lehetőséget teremtünk művészi rajzok, festmények, szobrok, épületek, népi alkotások nézegetésére.

Felhívjuk figyelmüket a természet szépségeire. Biztosítjuk, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye őket körül. Megszokott és elérhető helyen hozzáférhetővé teszünk mindenféle anyagot és eszközt, amelyekkel a gyermekek fantáziájuknak megfelelően dolgozhatnak, alkothatnak. Maga a tevékenység a fontos, valamint az igény kialakítása, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására, nem a mű, nem az eredmény.

Már az óvodába lépéstől fokozatosan megismertetjük a gyermekekkel a különböző anyagokat, az ábrázolás és konstruálás egyszerűbb munkafogásait, technikai alapelveit. Kialakítjuk az eszközök használatának, karbantartásának szokásait, a munkaszervezés képességét.

Balkezes ollót biztosítunk az arra igényt tartó gyermekeknek. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotó kedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak. Nem szükséges, sőt káros, ha

uniformizáló nevelési elvekkel, sémákkal elveszük bátorságukat, eltérítjük az egyéni kifejezőmódoktól.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- fontos, hogy képalkotásaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonyokat,
- élményeik, elképzeléseik, képzeteik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit,
- színhasználatukban érvényesítsék kedvenc színeiket,
- formaábrázolásuk legyen változatos, tudják hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat,
- emberábrázolásaikban jelenjenek meg a részformák, próbálkozzanak a legegyszerűbb mozgások jelzésével is,
- fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat,
- díszítsenek önállóan tárgyakat, legyenek képesek irányításunkkal az anyagszerúségre törekvés szabályait betartani,
- képesek legyenek a különböző eszközöket megfelelően és biztonságosan használni

6.5. Mindennapos testnevelés - Mozgás

„1. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos, örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni.”

(363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet)

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását, kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-képességét, és az egyes szervek teljesítőképességét. Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását, segítik a térbeli tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést, alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akaratitényezőinek alakulását.

Programunk lényeges eleme az egészséges testi fejlesztés, ami nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi torna és a heti egy ill. kétszeri foglalkozás nélkül.

A tornára, játékos mozgásokra, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységekre, teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán, vagy szervezett formában az óvodai nevelésünk minden napján – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe vételével – minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

A mozgásfejlesztés fő feladatai:

- a gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése,
- a rendszeres mozgással egy egészséges életvitel kialakítása,
- a mozgástapasztalatok bővítése, sok gyakorlással, a mozgás tevékenységek alakítása,
- a testi képességek, erő ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés
- mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése,
- elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével, mozgásos tapasztalatok beépülése a szókincsbe.

A mozgásfejlesztéshez hozzátartozik, hogy biztosítsunk a nap folyamán spontán mozgási lehetőségeket az egyéni sajátosságok figyelembe vételével, valamint minél hosszabb ideig történő szabad levegőn tartózkodást a mozgásöröm változatos kiélése érdekében. Ügyelünk az aktív és passzív pihenés egyensúlyának megteremtésére, mely serkentőleg hat a gyerekek testi és szellemi fejlődésére. A tevékenységek levezetésénél lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgásokat. Eltérő nehézségű **differenciált feladatok** adásával segítjük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatot, melynek módjai a következők:

- különbség a végrehajtás tempójában,
- eltérés a végrehajtás mennyiségében,
- különbség a segítségadás mértékében,
- adott foglalkozáson egy feladat különböző szintű végrehajtása,
- lehetőség adott szeren a szabad mozgásválasztásra, □ kötetlen játék a foglalkozásokon.

Fontosnak tartjuk a foglalkozások szervezésénél, hogy a gyerekek a lehető legkevesebb várakozási idővel, folyamatosan mozogjanak. A minden nap végzett frissítő testnevelés középpontjába a mozgásos játékokat állítjuk és kiegészítjük gimnasztikai gyakorlatokkal, szerek használatával.

Kihasználjuk a természet erőit (napfény, víz, levegő), és ezek edző hatását. A testedzés hatékonyabb megvalósítása érdekében hosszabb kirándulásokat, túrákat szervezünk a közeli erdőbe, zöldövezetekbe valamint benevezünk a gyermekek állóképességét növelő versenyjátékokba, rendezvényekbe (Challenge Day, kerékpárverseny, gyermeknapi rendezvények).

A sporttevékenységekkel mozgáslehetőségeiket szélesítjük, mozgáskoordinációjuk és egészségük érdekében a rendszeres aktív mozgáshoz szoktatjuk őket.

Óvodánkba gyermekeink különböző szintű testi fejlettséggel érkeznek. Intézményünk főleg kertes családi házakból fogadja a gyermekeket, így óvodánk eleget tud tenni azon szülői és gyermeki igényeknek, melyek a mozgásfejlesztést, a természet erőivel történő edzést, az egészségmegőrzést tartják szem előtt.

Óvodánk nagy területen fekszik, mely optimális lehetőséget nyújt a gyermeki igények, szükségletek kielégítésére (domborzat, tornaszoba, természetes anyagból készült udvari játékok). Óvodánkban a tárgyi feltételek lehetővé teszik, hogy egyszerre, egy időben tevékenykedjenek gyermekeink bent a tornaszobában és kint az udvaron. Ezek a helyszínek a térkiszélesedés által a kitért mozgástérben többféle mozgáslehetőséget biztosítanak. A felkínált lehetőségek közötti szabad választás - döntés - által, önmagát irányítani képes, önálló egyéniséggé válnak gyermekeink. Óvodánk testnevelési tevékenységét a fejlesztő hatás, a regenerálódás lehetősége és a **nagy szabadságfok** jellemzi.

A felsoroltak adják a testnevelés objektív feltételeit, míg az óvodapedagógus testi neveléshez való viszonya szubjektív feltételként működik. A testnevelést a derűs légkör és az együttmozgás öröme jellemzi. Az eltérő készség szintek, terhelhetőségek megkövetelik, hogy mindennapi munkánk tervszerű és egymásra épített legyen, figyelembe véve a gyermeki spontaneitást. **A mozgásos játékokkal biztosítható a testi és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. Mindezek hozzájárulnak a gyermek személyiségének fejlődéséhez, mint pozitív énkép kialakulása, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, kooperáció, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás.**

A mozgásos tevékenységek célja:

- váljon igényükké a rendszeres egészségfejlesztő testmozgás,
- fejlődjenek pszichomotoros készségeik és képességeik, finommotoros mozgáskészségeik, koordinációjuk,
- fejlődjenek kondicionális képességeik (erő, állóképesség),
- érjenek el önmagukhoz és kortársaikhoz mért fejlettségi szintet testi képességeik, mozgáskultúrájuk, mozgásharmóniájuk.

Feladataink:

- felmérni a gyermekek meglévő mozgásfejlettségét és testi képességeit, - ezek a felmérések alapot képeznek, melyek nevelő munkánk kiinduló pontját jelentik,
- derűs, oldott légkör biztosítása,
- oldaliság (testséma, dominancia, térpercepció, alaplátás) fejlesztése,
- mozgásszeretet kibontakoztatása, erősítése,
- szaknyelv értésének és használatának fejlesztése,

- lehetőségek, eszközök kínálásával, biztosításával fejlesztjük a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás) és testi képességeit, mint erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, koordinációs képesség, helyes testtartás, társra figyelés.

Óvodánk nevelési idejében az óvodapedagógusok irányításával a következő mozgásfejlesztési lehetőségeket biztosítja:

- mindennapos mozgás,
- egészséges életmódot erősítő egyéb szervezett tevékenységek,
- tartásjavító mozgás,
- Ayres terápiás eszközök használata,
- séták, kirándulások,
- kerékpártúra,
- néptánc,
- sportjátékok szervezése az udvaron, a tornateremben,
- erdei óvodai túraprogram,
- egyéni fejlesztési tervek készítése,
- erősítjük és kiegészítjük a gondozás és egészséges életmód nevelő hatását.

A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítjük a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és alkalmazkodó képességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.

A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés mindennapján – az egyéni szükségletek és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítanunk:

- mozgásigény kielégítése,
- mozgásszeretet kibontakoztatása, erősítése, □ testi képesség, agyi funkciók fejlesztése.

Kimeneti jellemzők:

- mozgáskoordináció és finommotorika kornak megfelelő fejlettsége,
 - térbeli tájékozódó képesség,
 - arányos testfelépítés,
 - teherbíró képesség,
 - mozgásban kitartás,
 - összerendezett mozgás,
 - gyors cselekvőképesség,
 - vezényszavak és utasítások végrehajtása,
 - járnak, futnak, ugranak, egyensúlyoznak, kúsznak, másznak, csúsznak, támasz- és függés gyakorlatokat végeznek, dobnak célba és távolba az utasításnak megfelelően,
-

- szeretik a mozgást, a versenyeket, kialakul labdaérzékük,
- használják a kézi szereket, végeznek pad, labda, bot, stb. gyakorlatokat,
- sporttevékenységekben is alkalmazkodnak a szabályokhoz, a társakhoz.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyermekek teljesítőképessége, mozgása összerendezettebbé, ügyesebbé válik, tér- és időtájékozódó képességük válik pontosabbá, tartásuk be pontosan a játékszabályokat, alkalmazkodjanak az egyszerű vezényszavakhoz, a talaj- és szertorna elemeit életkoruknak megfelelő biztonsággal végezzék,
- fejlődjön nagy- és finommozgásuk és fizikális erőnlétük (szem—kéz, szem—láb koordináció, egyensúlyérzék, ritmusérzék), a laterális fejlesztés és a dominancia erősítése következtében tudják használni, és megnevezni a jobb és baloldali testfelüket.

7. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE – ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET

„1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodából iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának. A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,- a cselekvő-

szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek, elemi mennyiségi ismeretei vannak. c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését, - feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3. Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.”

(363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet)

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére 6-7 (8) éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodából iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni;

minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek) végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetben élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is érette válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító néni elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

A 2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti Köznevelésről így fogalmaz a tankötelezettségről:

"45.§ (2) A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, legkésőbb az azt követő évben tankötelelessé válik. Az a gyermek, akinek esetében azt a szakértői bizottság javasolja, további egy nevelési évig az óvodában részesül ellátásban, és ezt követően válik tankötelelessé. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, a kormányhivatal a szülő kérelmére szakértői bizottság véleménye alapján engedélyezheti, hogy a gyermek hat éves kor előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését."

Fontos változás, hogy a 6. életévüket nyáron betöltő gyerekek is tankötelezetteknek válnak.

"(4) A tankötelezettség kezdetéről a)

az óvoda vezetője.....,

c) az óvodavezetője vagy a szülő kezdeményezésére az iskolaérettségi vizsgálat alapján a szakértői bizottság dönt."

Fontos változás, hogy az óvodavezető és a szakértői bizottság (a Nevelési Tanácsadó munkatársait kell érteni alatta) döntést hoz a beiskolázásról, és nem javasol, mint eddig.

Az iskolába kerülés a jelenleg érvényben lévő közoktatási törvény alapján csak az óvodából történhet meg. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az óvodapedagógusok feladata a gyermek iskolára való alkalmassá tétele esetén:

- Munkájuk során tudatosodjék bennük, hogy ez a feladat folyamat jellegű, a gyermek óvodába fogadásával veszi kezdetét.
- A gyermek adottságainak, képességeinek, készségeinek figyelembevételével tervezzék meg a gyermekek fejlesztési programját!
- Vegyék figyelembe a gyermekek érési folyamatait!
- Az életkori és egyéni sajátosságokból kiindulva, a gyermekeket megismerve oldják meg a 3–7 éves életszakasz feladatait úgy, hogy előkészítik a következő életszakaszt!
- Ne feledkezzenek meg a fejlesztés során a gyermek elemi pszichikus szükségletének kielégítéséről, a játékról! A játékba integrálják be a nevelés többi eszközét is!
- Mielőtt az iskolai látogatásra sor kerülne, az óvodapedagógusok látogassanak el az iskolába, és hospitáljanak több órán, hogy az óvodai tevékenységi formákhoz leginkább hasonlót tudják bemutatni óvodásaik számára.
- Készítsék elő a gyermekeket az iskolai látogatásra!
- Látogassanak el közösen egy iskolába, egy órára!
- Felelősségteljesen, szakmailag kompetens módon döntsenek az egyes gyermek iskolára való alkalmassága felől!
- Adjanak meg minden információs segítséget a szülők számára, amennyiben úgy érzik, hogy bizonytalanok gyermekük iskolára való alkalmassága felől!
- Látogassák meg a gyermekeket az iskolában!
- Tapasztalataik alapján értékeljék ki saját elvárásaikat az iskolával szemben!
- Kezdeményezzenek kölcsönös hospitálási lehetőséget!
- A kölcsönösség formai elemei váljanak tartalmivá!

A gyermek belső érése, valamint a családi és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a gyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

Az iskolaérettségnek, az iskolai életre való felkészültségnek testi-lelki és szociális kritériumai vannak:

- A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek 6 éves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró.

Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

□A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődéssel készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama. Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik annak tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele. A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van. Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit érthetően, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat. Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét. Önmagáról és a környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik.

□A **szociálisan** egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet elfogadására, képes az együttműködésre, kapcsolatteremtésre. Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését. Feladattudata kialakulóban van, amely a feladat megértésben, a feladattartásban és egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg.

8. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

„1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.

4. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.”

(363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet)

8.1. Csoportszervezés, tevékenységsszervezés, -tervezés alapelvei

Az óvodavezető a gyermekek érdekeinek szem előtt tartásával határozta meg a csoportsszervezés alapelveit, figyelembe véve az óvoda hagyományait, adottságait, lehetőségeit.

Az életkor szerinti csoportsszervezést tartjuk ideálisnak óvodás korban. A helyi óvodai programunk megvalósításához lehetőség szerint korosztályok szerint osztjuk el a gyerekeket. A homogén csoportsszervezési törekvésünket indokolja, hogy ezekben a csoportokban a játék és tanítás-tanulás folyamatának szervezése és differenciálása hatékonyabban megoldható.

Alapelveink:

- Az óvodapedagógus joga és feladata, hogy csoportja ismeretében, adott témakörben és szituációban a kötött vagy kötetlen tevékenykedtetés lehetőségét választja-e. Fontos a két foglalkozási forma között az ésszerű arány kialakítása.
- A kötött és kötetlen tevékenykedtetést egyaránt használni a játékosság, az élményt adó, oldott légkörben való cselekvés,

- Törekszünk arra, hogy a merev keretek alkalmazását minél inkább mellőzzük, pl. körbe ültetés, frontális foglalkoztatási forma túlsúlya, direkt módszerek.
- A kötetlen foglalkozási forma már önmagában **differenciálást** tesz lehetővé, hiszen a gyermek választ, differenciál saját képességei alapján.
- Minél kisebb az óvodás gyermek, annál inkább a kötetlen tevékenység domináljon a fejlesztés folyamatában.
- Óvodapedagógusaink **tudatosan, tervszerűen** biztosítják a fejlődéshez szükséges differenciált tevékenykedtetés feltételrendszerét.
- A **szervezeti formák** kiválasztásánál mindig **szem előtt tartjuk** a gyermek személyiségének érzelmezéreltségét és beállítódását, az élményszerű tapasztalatszerzést, a játékosságot, a cselekedtetést.
- A fejlesztő tevékenységeket a **komplexitás jegyében** valósítjuk meg.
- A **testnevelés mindhárom korosztály számára kötelező** – kis-, középső-csoportban heti egy, nagycsoportban heti két alkalommal.
- A **verselés-mesélés az óvodapedagógus joga és feladata**, hogy csoportja ismeretében a kötött vagy kötetlen tevékenykedtetés lehetőségét választja-e, nagycsoportban napi szinten kötelező tevékenység.
- A **beszélgető-kör**, mint tevékenység középső csoportban választható, nagycsoportban kötelező jellegű.
- A tevékenységek megszervezését a **folyamatosság és rugalmasság** hatja át.
- A **hetirend** kialakítását az adott környezetismereti téma határozza meg, valamint az élmények, ismeretek, tapasztalatok feldolgozásának módja befolyásolja.

Az óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatásokat a **gyermekek életkorához, egyéni adottságaihoz** igazodva tervezzük meg. A tervezés átgondolt, tudatos folyamat, melyben jelentős mértékben **építünk a spontán gyermeki ötletekre, tapasztalatokra**. Minden esetben tevékenységet tervezünk, melyet anyaggyűjtés és megfigyelés előz meg.

Mindezt a négy évszak és az ünnepek köré csoportosítjuk, ill. a helyi sajátosságokat is figyelembe vesszük (falusias környezet, tanyasi életmód, állat- és növényvilág, jeles napokhoz kötődő néphagyományok, mezőgazdasági munkák, stb.).

A **nevelés-tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve** nem az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt.

Az tematikus terv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvónő számára, módszertani szabadságával élve maga dönti el, hogy milyen írásos anyagot használ fel a felkészüléséhez.

A konkrét tervezést 2 hetes periódusban tartjuk optimálisnak, hiszen így tudjuk felhasználni a gyermekek ötleteit és tapasztalatait. A rövid időszakot átfogó tervezés lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amelyben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni.

A csoport egészére tervezünk, de a differenciált egyéni fejlesztés megköveteli tőlünk az egyes gyermekekre szabott fejlesztést is, melyet az óvónő kötetlen kezdeményezés vagy kötött foglalkozás keretén belül valósít meg.

8.2. A nevelés időkeretei

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a nevelés az óvodapedagógus jelenlétében és közreműködésével valósul meg.

A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket a párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével, amelyek a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások keretében valósulnak meg.

A napirend keret jellegű, **rugalmas,** lehetővé teszi az előre nem tervezett változásokat, szem előtt tartja a gyermekek életkori sajátosságait, a **játék kitüntetett szerepét.**

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A heti- és napirend az a szervezeti keret, amely biztosítja számukra a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését.

8.2.1. Napirend

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez, és a gyermekek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. A jó napirendet a **folyamatosság,** és **rugalmasság** jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A szabad levegőn való tartózkodás, a gondozásukkal kapcsolatos teendők ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára, melyen belül rugalmasan figyelembe vehetők az egyes tevékenységek időigényei és annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak a gyermeki tevékenységek fejlődése indokoltá teszi, valamint váratlan események hatására változtatható, módosítható.

MÓRAHALOM VÁROS ÖNKORMÁNYZATA NAPKÖZİOTTHONOS ÓVODA
PEDAGÓGIAI PROGRAM

Intézményünk 7-17 óráig üzemel, mely időtartamban óvodapedagógus foglalkozik a gyerekekkel. A reggeli folyamatos beérkezés (7-7³⁰-ig), a pihenő és a délutáni játékidő alatt (13-17-ig) indokolt esetben összevontan működnek a csoportok.

Napirendünk általános időkeretei:

☐ játék- és szabadidős tevékenység	5 óra
☐ étkezés, pihenés	3 óra
☐ öltözködés, tisztálkodási tevékenység	1,5 óra
☐ komplex foglalkozások naponta	5-35 perc

Óvodapedagógusaink csoportjuk napirendjét a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően alakítják.

Napirend javaslat:

7-10.30-ig:	☐ gyülekező, szabad játék, játékba ágyazott tevékenységek (vers, mese, bábozás, tánc, ének, zene, énekes játék, rajzolás, mintázás, kézi munka, külső világ tevékeny megismerése), ☐ ☐ szervezett mozgás, ☐ egyéni fejlesztések, ☐ gyümölcsfogyasztás, ☐ tízórai 8.30-9.30-ig
10.30-12-ig:	☐ készülődés az udvarra, ebédig ☐ játék a szabadban, ☐ séták, kirándulások
12-13-ig	☐ tisztálkodás, ☐ terítés, ebéd
13-15-ig	☐ tisztálkodás, fogmosás, készülődés a lefekvéshez, ☐ mese, délutáni alvás
15-16-ig	☐ tisztálkodás, uzsonna, ☐ szabadidős tevékenység
16-17-ig:	☐ játék, ☐ hazaadás

8.2.2. Hetirend

A napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban, és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével a napi élet megszervezéséhez.

Kiscsoportban, a beszoktatás időszakában alkalmazkodóbb, különösen rugalmas, míg iskolakezdés előtt pontosabb betartását helyezük előtérbe. Lényeges, hogy mindenre jusson elegendő idő. Az óvónő dönti el milyen hetirend alapján kíván dolgozni.

Példa a hetirend általános tartalmára, maximális időkereteire, javaslat a szabadidős tevékenységekre:

Nap	Naponta 20-30 perc	Naponta 30-35 perc
Hétfő	Mindennapi testnevelés Mese-vers	
Kedd	Mindennapi testnevelés Mese-vers	Matematika
Szerda	Mindennapi testnevelés Mese-vers	Művészeti tevékenységek
Csütörtök	Mindennapi testnevelés Mese-vers	Természet - társadalom - ember
Péntek	Mindennapi testnevelés Mese-vers	Művészeti tevékenységek
Kéthetes intervallumban	Néptánc, népszokás, drámajáték, sportjáték, bábozás, barkácsolás	

A **nyári hónapokban** (június – augusztus) a napirend időkeretei és tartalma - fejlesztési célkitűzéseink megtartásával - az évszak jellegének megfelelő tevékenység alapú és rendszerű.

A nyári élet tervezésénél **figyelembe vesszük** a csoportok összetételét, meghatározzuk a tevékenységtartalmakat, figyelembe vesszük a helyi szokásokat és a gyermekek egyéni szükségleteinek kielégítését.

Ennek érdekében folyamatos, rugalmas napirendet biztosítunk, melyben a szabad játék elsődlegességét tartjuk szem előtt. Ehhez alakítjuk ki a megfelelő feltételrendszert melyben biztosítjuk az egyenlő hozzáférést a gyermekek számára.

Nyári élményterveket készítünk melynek megvalósításában figyelembe vesszük a gyermekek eltérő fejlettségét. Arra törekszünk, hogy azok a gyermekek, akik a nyári időszakban nem tudnak nyaralni, menni, a mindennapjaikat változatos tevékenységekkel töltsék el.

9. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI, EGYÉB RENDEZVÉNYEI

Az óvodai ünnepek továbbra is kulcsfontosságúak maradnak a nevelőmunkában. Jó lehetőséget teremtenek a szülőkkel való kapcsolattartásra, valamint az egyéni arculat megteremtésére és megmutatására. Ezen alkalmakon keresztül az óvoda és az ott dolgozó óvónők munkájáról hű képet alkotnak a szülők és a szélesebb nyilvánosság. Az óvodai ünnepek a szülőkkel való nyílt párbeszéd és a szoros együttműködés legfontosabb szinterei. Jó lehetőséget teremtenek a kevésbé aktív és nagyon elfoglalt szülőkkel való találkozásra és elbeszélgetésre.

Az ünneplés pedagógiai szempontból kiemelt eszköze a nevelésnek, mivel rengeteg tevékenységi lehetőség adódik az esztétikai élmények hatására, vagy közösségi élmények széles skálájának megmutatkozására. Az ünnepek lehetőséget adnak a hétköznapiakból való kilépésre és ez által nagyobb aktivitásra, kreativitásra ösztönöznek. A hagyományok ápolása szempontjából is rendkívül fontosak, hiszen kultúránk megismertetésére is alkalmat adnak.

Az ünneplés lényege sokszor nem is maga az ünnepi műsor, hanem az a sok-sok előkészület, ami számtalan tevékenységre, ötletek kidolgozására, önálló elképzelések megvalósítására ad lehetőséget.

A nevelőtestület a nevelési év elején közösen átgondolja és meghatározza, hogy az adott évben mikor milyen formában tartja az ünnepeket, megemlékezéseket.

9.1. Óvodánk ünnepei

Az óvodai élet hagyományos ünnepei:

- Mikulás,
- Anyák napja,
- évzáró,
- gyermeknap,
- a gyermekek név- és születésnapjai.

Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek:

- szüreti vigasság,
- Advent,
- Karácsony,
- Húsvét,
- Farsang.

Nemzeti és egyéb ünnepeink:

□ Március 15., □ Május

1.

Helyi szokásokhoz kapcsolódó ünnepek:

- Szüreti multság,
- Idősek napja, □ Város napja.

Időszakos ünnepek, melyek adott alkalomhoz kapcsolódnak:

- óvoda fennállásának ünnepe,
- Madarak és fák napja,
- Föld napja,
- Víz világnapja,
- Autómentes világnap.

Az óvoda és a család közötti kapcsolat elmélyítésére szolgáló rendezvények:

- munkadélutánok,
- játékonysági bál, □ piknik.

9.2. Kirándulások

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket, amely szülőföldre való kötődés alapja.

Az egyéni érdeklődést tartjuk szem előtt, a szokásokat változatos módon, sokszínű tapasztalatszerzéssel, élményekkel alakítjuk a gyermekekben csoport és intézményi szinten.

Hagyománnyá váltak az év végi élményszerző kirándulások (Vadspark, Budapest, Cirkusz, Bábszínház, Repülő-tér, hajókázás a Tiszán, Ásotthalmi Óvoda és erdő meglátogatása, stb.). Az utaztatást külön busszal, ill. személyautókkal bonyolítjuk.

Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, aktív együttműködésükre számítunk.

10. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

„1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái változatosak,

a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciók gyakorlatát, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

2. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda legyen nyitott és kezdeményező.

3. A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett kisebbségi önkormányzatokkal, kisebbségi szervezetekkel.”

(363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet)

10.1. Óvoda-család

Együttműködésünk alapelve a kölcsönös bizalom, együttműködés, felelősség érvényesítése, a családi nevelés kiegészítése. A szülővel a kapcsolattartás folyamatos napi kapcsolat formájában a tájékozódás és tájékoztatás kölcsönösségében valósul meg.

Az esélyegyenlőség érdekében nevelőink mindent elkövetnek annak érdekében, hogy a szociálisan hátrányban élő családok gyermekei kiemelt segítséget és támogatást kapjanak, anyagi pedagógiai téren egyaránt, a szülő-nevelő kapcsolat megértő, kölcsönösen támogató legyen.

A kapcsolat tartalmában és formájában sokat változott, a szülői munkaközösség helyére egy sokkal szélesebb fórum, a szülők közössége került.

Ebben az önkéntes, öntevékeny formában rejlik együttműködésünk eredményessége, így minden lehetőséget biztosítani tudunk az egyéni sajátosságok, élethelyzetek és életkörülmények megismerésére. Ezek egyéni, a gyermek személyiségéhez, fejlesztéséhez a legjobban illeszkedő feladatok meghatározására és a szülővel való közös megvalósításra vonatkoznak. A sikeres, kölcsönös bizalmon alapuló tájékozódás és tájékozódás, problémaérzékenység, tapintat, előre mutató segítőkészség, mind a gyermekek érdekeinek megfelelően kell, hogy megvalósuljon ebben a kapcsolatban.

Nyitottak vagyunk a szülők irányában, lehetőséget biztosítunk számukra az óvodai élet minél teljesebb megismerésére a gyermek óvodába lépésének első pillanatától.

Folyamatosan megbeszéljük a szülővel a gyermek egyéni fejlődését elősegítő módszereket és az esetleges problémákat. A kölcsönös bizalom és tiszteleten alapuló kapcsolat alapeleme óvodai életünknek. Tiszteletben tartjuk a szülők nevelési elveit, arra törekszünk, hogy emberi, nevelői magatartásunkban a segítő szándék, az adott gyermek szeretete jusson

kifejezésre, s partnerek legyünk a gyermekeket érintő probléma leghatékonyabb megoldásában, a gyermek érdekének érvényesülésében.

Az együttműködés tartalma és formái:

- Az első ismerkedés a beiratkozás alkalmával történik. Ekkor a gyermek és a szülő szorongásának oldása és az érdeklődő ismerkedés a legfontosabb. Az óvodába lépés előtt a nyár időszakában is biztosítjuk a szülő és gyermeke számára, hogy bejöhessen gyermekével az óvodai környezet, az óvodai élet megismertetése céljával. Kellemes várakozással nézhessenek a szülők és a gyermekek az óvodába lépés elé.
- Az első szülői értekezlet összevont és csoportos formája az óvodai élet és az óvodai nevelés megismertetését szolgálja. A szülők társaink és partnereink az óvoda helyi programjának tartalmi kialakításában is. Óvodai nevelésünkkel kapcsolatos igényeiket beépítjük tartalmi munkánkba, s ennek ellenőrzői egyben ők, akik a napi élet során a gyermekek közvetítésével ítélik meg annak minőségét.
- Nevelő munkánk tartalmi elemeivel hangsúlyozott területeivel, teljes mértékben tisztában vannak, hiszen ezek a szülők igényeinek eredményeképpen fogalmazódtak és valósultak meg.
- Az óvodai beszoktatás a szülő - nevelő kapcsolatának sarkalatos eleme lett az évek során. Ebben a folyamatos beszoktatási formában a gyermekek érdekében történik minden. Az idő intervallum teljességében igazodik az egyén igényeihez. Törésmenetség jellemzi ezt a beszoktatási formát. A gyermekekre, egyénre szabott fokozatosság megvalósulásával a szülő nyugodt biztonságban érzi gyermekét. Nem okoz számára belső konfliktust, az, hogy a gyermeket az óvodában kell hagyni, hiszen látta, maga is megélte, hogy gyermeke szerető, törődő gondoskodás közepette tölti napját. A beszoktatás a legkomolyabb megmérettetés a nevelők számára, kulcsfontosságú a kapcsolat kialakulásában. A nevelő megbecsülésének alappontja az, hogyan látja a szülő az óvodapedagógust a gyermekek között, érzékeli gondoskodását a csoport és egy – egy gyermek felé, érzékeli törődését, segíti a környezetet a társak megismerését, szükségleteik kielégítését.
- A családlátogatások már a gyermek óvodai életének ismeretében adják a lehetőséget az otthoni családi szokások, hatások átlátására, a gyermeki megnyilvánulások megértésére. Elmélyítik az egyéni kölcsönös kapcsolatot szülő és nevelő között. Ennek eredménye a szülő bizalma, problémák megértése, megoldása irányában.
- A napi kapcsolat folyamatosága a domináló. Az aktuálisan megjelenő gondok, nehézségek, a kölcsönös tájékoztatás megvalósulása mind – mind a gyermek érdekében történik. Segíti megértését és azonnali reagálást a szükségletek szerint.

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele az együttműködés - a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a

család teremt meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

A szülők érdeklődését fokozza, gyermeke élményeinek, örömeinek és gondjainak megértését segíti, ha ismeri az óvoda életét, az óvónőt, a többi gyereket és azok szüleit is. Jelenlétük a csoportban a gyermek számára is fontos esemény, mert a családi és óvodai környezet összekapcsolódását fejezi ki, melyre nagy szüksége van óvónőnek, szülőnek és gyermeknek egyaránt.

Célunk: a szülők ismerjék meg óvodánk helyi programját, nevelési céljait, módszereit. Ezen túlmenően törekedjenek a családi nevelés pedagógiai kultúrájának emelésére. Ennek elérése érdekében óvónő—szülő között egyéni, őszinte kapcsolat kialakításán fáradozunk, melynek fórumai:

- szülői értekezletek
- családlátogatások
- fogadó órák
- nyílt napok.

A gyermek testi és szellemi fejlődését szolgálja az őszinte hangvétel, amely fontos ahhoz, hogy a szülő is bátran nyilatkozzon gyermekéről, különösen fejlődésének zökkenőiről, nehezebb területeiről, melyeket csak közösen oldhatunk meg.

A pedagógiai kapcsolatok szélesítése érdekében nyílt napokat, ünnepeket tartunk az érzelmi nevelés lehetőségeit kihasználva. A szülők szeretetére, tiszteletére nevelést fontos feladatnak tekintjük.

Az óvoda és a család kapcsolatának alakulásában fontos szerepe van a szülői munkaközösségnek, mely nemcsak koordináló, hanem kezdeményező is a folyamatos együttműködés elősegítésében, segítik munkánkat, megosztják velünk ötleteiket, elképzeléseiket, aktívak a rendezvények szervezésében, lebonyolításában.

A vezetőségbe olyan szülőt tartunk érdemesnek bevonni, aki mind a szülőkkel, mind az óvónővel képes közvetlen kapcsolatot teremteni és partnerként együttműködni.

10.2. Huncutka Családi Napközi és Bölcsőde

Cél: a zökkenőmentes bölcsőde –óvoda átmenet biztosítása.

Feladat: a kapcsolat folyamatos fenntartása, információ csere.

Kapcsolattartó: óvodavezető, ill. a munkatervben meghatározott megbízott.

Az együttműködés formái:

- kapcsolat felvétel, információcsere,
- leendő óvodások meghívása az óvodai rendezvényekre,

- új gyermekek meglátogatása a bölcsődében, □ bölcsődések látogatása az óvodában.

A nevelés folyamatossága érdekében napi kapcsolatot tartunk fenn a bölcsődével. Tanulmányozzuk a bölcsőde gondozó-nevelő munkáját szabályozó előírásokat, és elemezzük az onnan felvett gyermekek fejlődését bemutató adatokat és feljegyzéseket.

Megismertetjük a gondozónőkkel az óvoda működését, napirendjét és az óvodai nevelési program kicsikre vonatkozó feladatait, a fejlődés jellemzőit.

10.3. Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola, Kollégium

Cél: a lassú átmenet biztosítása.

Feladat: a kapcsolat folyamatos fenntartása, információ csere.

Kapcsolattartó: óvodavezető, ill. a munkatervben meghatározott megbízott.

Az együttműködés formái:

- intézményvezetői kapcsolattartás,
- szükség szerinti információ csere,
- a volt nagycsoportos óvónők látogatása az első osztályban,
- a leendő elsős tanítónők látogatása az óvodában,
- közös képzések, továbbképzések,
- iskolai programok hirdetése az óvodában.

A Pedagógiai Szakszolgálattal folyamatosan együttműködünk a szűrővizsgálatok lefolytatásával, segítséget nyújtunk az egyéni fejlesztéseknél, információkat koordináljuk a Nevelési Tanácsadó és a szülők között, a Nevelési Tanácsadó és a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság között.

A hatékony együttműködés érdekében megismerjük az általános iskola nevelési alapelveit, helyi pedagógiai programjából az 1. osztályra vonatkozó követelményeket. Megteremtjük annak feltételeit, hogy a tanítók minél teljesebb képet kapjanak az óvoda mindennapi életéről és iskolára előkészítő munkájáról.

A kölcsönös érdeklődés, tisztelet és a gyermek megismerése alapján hangoljuk össze nevelési törekvéseinket. Tájékoztatást adunk a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, az egyéni bánásmód tapasztalatairól és az esetleges várható alkalmazkodási nehézségekről.

Célunk, hogy az iskola előtt álló gyermekek érdeklődéssel és örömmel várják az új életformát. Figyelemmel kísérjük a gyermekek iskolai beilleszkedését és beépítjük nevelő munkánkba az e téren szerzett tapasztalatainkat.

A nevelési év végén a nagycsoportosok látogatást tesznek az iskolában, hogy ismerkedjenek leendő új környezetükkel.

10.4. Klebelsberg Intézményfenntartó Központ

Kapcsolattartó: óvodavezető.

Együtműködés formái:

- szükség szerint jelentések, beszámolók készítése,
- szóbeli tájékoztatás,
- intézményvezetői értekezletek,
- munkamegbeszélések,
- kölcsönös informálás, □ együtműködés.

10.5. Alapfokú Művészetoktatási Intézmény

Az Alapfokú Művészeti Iskolában előkészítő tagozatként működik a zeneóvoda, amit nevelési időn túl szervezünk az iskola pedagógusai vezetésével, az óvoda zeneszobájában, heti 2 alkalommal az érdeklődő nagycsoportos óvodások részére. A zeneóvoda célja a zenei nevelés megalapozásán túl a hangszerek megismertetése, megszerettetése.

10.6. Könyvtár és Rendezvény Ház

Cél: szakmai együtműködés biztosítása.

Feladat: a kapcsolat folyamatos fenntartása, információ csere.

Kapcsolattartó: óvodavezető, ill. a munkatervben meghatározott megbízott.

Az együtműködés formái:

- részvétel a szervezett programokon,
- programok, hirdetések, hírdetmények kifüggesztése,
Szervezett gyermekrendezvények, műsorok látogatása.
Megismerkednek a könyvtárhasználat szokásaival, ezen túl mese-vers foglalkozások szervezésére is lehetőség nyílik.

10.7. Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Mórahalmi Tagintézménye

Kapcsolattartó: óvodavezető, ill. a munkatervben meghatározott megbízott.

Szakszolgálati intézmények: Nevelési Tanácsadó, Szakértői Bizottság, Országos Beszédvizsgáló Intézet.

Az együttműködésért az óvodapedagógus, a fejlesztőpedagógus, a gyógypedagógus és a logopédusok felelnek.

Azoknál a gyermekeknél igényeljük segítségüket, akik nem érik el az iskolára való felkészültség szintjét. Szakvéleményük szükséges a normatív állami támogatás igényléséhez. Az óvónők javaslatát, véleményét megerősíti a vizsgáló bizottság, tapasztalataink szerint így a szülők még hitelesebbnek tartják az óvónő véleményét.

10.8. Gyermekek- és ifjúságvédelmi intézmények

A kapcsolattartás feladata, területe, alkalmi és módja:

A gyermekvédelem irányítását helyben a Polgármesteri Hivatal Gyámügyi osztálya és a Családsegítő Szolgálat közreműködésével végezzük.

A jelzés a következőképpen történik:

- környezettanulmány,
- csoportvezető óvónő,
- gyermekvédelmi felelős,
- óvodavezető,
- Gyámügyi osztály,
- Családsegítő Szolgálat.

Feladatunk területei:

- alapellátás,
- szakellátás.

Az alapellátás feladata a prevenció, melynek során megelőzni, elhárítani, enyhíteni igyekszünk a károsító hatásokon. Munkánk során erős emberi kapcsolatok kiépítésére nyílik lehetőségünk, nemcsak a veszélyt, bajt, de az örömet, fejlődést is figyelemmel tudjuk kísérni.

Nevelési célokból adódó feladatok:

Az óvónők feladatai:

- az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi hátterének megismerése,
- szükség szerint környezettanulmány végzése,
- hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek,
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése,
- a rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek,

- bizalmon alapuló kapcsolat a szülőkkel, együttnevelés,
- gyermekek testi-lelki-szellemi szükségleteinek kielégítése,
- kölcsönös tiszteleten, feltétel nélküli szereteten alapuló kapcsolat,
- egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés szabadjátékban, anyanyelvi nevelés.

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele,
- anyagi gondokkal küzdő családok támogatására az óvodavezető tájékoztatása a térítési díj csökkentése érdekében, illetve az alapítvány kuratóriumi elnökének tájékoztatása alapítványi támogatás érdekében,
- felterjesztés szociális ellátásra, □ nyilvántartás vezetése,
- beszámoló készítése félévente.

Az óvodavezető feladatai:

- halmozottan hátrányos helyzetűek beóvodáztatása, óvodáztatási támogatáshoz igazolások kiállítása,
- rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, igazolatlan mulasztás esetén jelzés a szülő majd a jegyző felé,
- a gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten,
- bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal,
- a törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása,
- veszélyeztetettség esetén a Gyermekjóléti Szolgálat tájékoztatása,
- törvények, jogszabályok, kedvezmények, lehetőségek megismertetésével segítségnyújtás a családok felé.

Hátrányos helyzetű és Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése:

Óvodánkban egyre magasabb a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma, akik eltérő szociális környezetből jönnek, így az ő el- és befogadásuk, az esélykülönbség csökkentése a feladatunk.

Nagy hangsúlyt fektetünk a gyermekek személyiségformálására, a szocializációs hiányok korrekciójára.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált nevelésének indokai:

Tapasztalatunk szerint egyre nő a halmozottan hátrányos helyzetűek száma egyenes arányban azzal, hogy a családok egyre nehezebb anyagi helyzetben élnek.

- esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességüknek megfelelően fejlődjenek, □ hangsúlyt fektetünk a közösségi élet szokásainak, szabályainak elsajátítására.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált nevelésének célja:

- a gyermekek differenciált, egyénre szabott fejlesztésének megvalósítása, esélyegyenlőség biztosítása,
- érzelmi, akarati, értelmi tulajdonságok fejlesztése, változatos tapasztalatok, tevékenységi formák biztosítása,
- családi háttérből adódó szociokulturális és szociális hátrányok csökkentése, lemaradások kompenzálása,
- minden gyermek önmagához képest fejlődjön,
- bátorító nevelés az emberi kapcsolatok kialakításában.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek optimális fejlődése érdekében a szülőkkel hatékony együttműködésre törekszünk, mint ahogyan a gyermekvédelemmel, családsegítő szolgálattal, egészségügyi ellátórendszerrel, is. A szociális ellátórendszerrel való együttműködés lényege az információáramlás, segítségnyújtás s annak elősegítése, hogy a szülők szegénysége, szociális helyzete miatt egyetlen gyermek se maradjon ki az óvodai nevelésből.

Arra törekszünk, hogy minden veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermek rendszeresen járjon óvodába, személyiségük optimális körülmények között fejlődjön.

10.9. Egészségügyi szervek, orvos, védőnő, fogorvos, szemészorvos

Kapcsolattartó: óvodavezető, ill. a munkatervben meghatározott megbízott **Az együttműködés formái:**

- kapcsolattartás a védőnővel, orvossal, fogorvossal, üzemorvossal,
- megbeszélés, egyeztetés, információ áramlás biztosítása.

Időszakos iskolaérettségi szűrést végez az orvos és havi rendszerességgel tisztasági ellenőrzést, évente egyszer hallásvizsgálatot végeznek a védőnők.

Szülői igény alapján évente látásvizsgálatra adunk lehetőséget szakorvos bevonásával. Közös előadásokat szervezünk óvodánkban az egészséges életmóddal kapcsolatos kérdésekről.

10.10. Kistérségi és más óvodák

Cél: Szakmai emberi kapcsolatok erősítése.

Feladat: a kapcsolat folyamatos fenntartása, információ csere.

Kapcsolattartó: óvodavezető, ill. a munkatervben meghatározott megbízott.

Az együttműködés formái:

- konzultációk, megbeszélések,
- szakmai kommunikáció folyamatos biztosítása,
- óvodavezetők rendszeres kapcsolattartása,
- rendezvényeken való együttes részvétel,
- gyermekfelvétel esetén folyamatos együttműködés.

A kistérség tíz óvodájának részvételével egy szakmai közösséget az Óvodák Kistérségi Egyesületét hoztuk létre, melynek célja, hogy a kapcsolódó óvodák pedagógiai szakmai munkáját segítse, koordinálja. Az óvodapedagógusok és technikai alkalmazottak részére is bemutató foglalkozások, szakmai továbbképzések, egyéni hospitálási lehetőségek biztosítják a kezdeményezések megismerését, átadását. Intézményünk, az ének-zenei nevelés, néptánc szabadidős tevékenységek területére vonatkozóan módszertani előadások, bemutatók szervezését vállalja. Hagyomány teremtésként egy több fordulós mesemondó verseny szervezésével, lebonyolításával tesszük színesebbé az egyesületi tevékenységet. A Tevékenységközpontú Helyi Nevelési Program szerint működő óvodák részvételével külön szakmai munkaközösséget alakítunk ki, ahol tapasztalatot cserélünk az intézmény pedagógiai gyakorlatának értékelő, és minőségirányító mechanizmusáról. Összehasonlítjuk, milyen eredményességi mutatókkal rendelkezik egy-egy óvoda a felzárkóztató programjait illetően. Szakmai konzultációkat szervezünk a helyi nevelési program folyamatos fejlesztéséhez.

Kapcsolatot tartunk fenn más óvodákkal kölcsönös tapasztalatcsere és szakmai elbeszélgetés keretében. Bekapcsolódunk egymás gyakorlati tevékenységébe is (Ásotthalom, Pick óvoda, Szegedi Ságvári telepi Óvoda).

10.11. Mórahalom Városi Önkormányzat

Kapcsolattartó: óvodavezető.

Az együttműködés formái:

- jelentések, beszámolók készítése,
- költségvetés készítése
- szóbeli tájékoztatás,
- intézményvezetői értekezletek,
- munkamegbeszélések,
- kölcsönös informálás,
- együttműködés az önkormányzat dolgozóival.

Az Önkormányzat településpolitikai törekvéseit mind oktatási, egészségügyi és szociális vonatkozásban kifejezésre juttatjuk az óvoda nevelési tevékenységében. Az óvoda rendszeresen beszámol a végzett szakmai munkájáról.

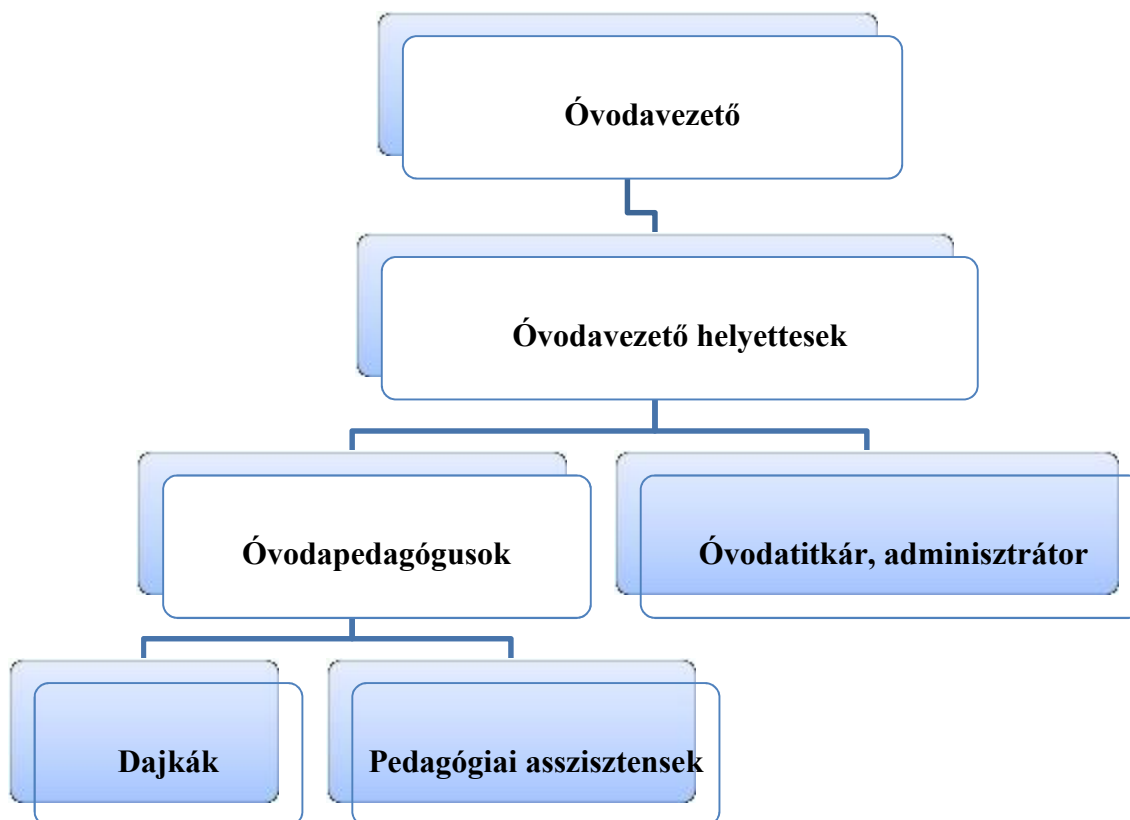
Mórahalom város Önkormányzat képviselő testülete az intézmény alaptevékenységét az éves költségvetés keretében biztosított pénzeszközökből finanszírozza. Működtetési kötelezettséggel látja el az intézmények épületeire vonatkozóan a tárgyi, dologi feltételeivel összefüggő feladatokat.

10.12. PR kapcsolatok

Tudatosan törekszünk az intézmény jó hírnevének fenntartására. A médiával, a helyi újsággal és tv-vel a szülőkkel, szponzorokkal való kapcsolattartást fontosnak véljük, nevelőtestületünk legalkalmasabb tagjának segítségével. Az egységes megjelenés érdekében a gyermekek és a dolgozók egyaránt az intézmény fontosabb eseményein, városi rendezvényeken, kirándulásokon egyenruhát, egyen pólót viselnek.

11. AZ ÓVODA IRÁNYÍTÁSI-SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE, SÉMÁJA

Az intézmény szervezeti vázrajza:

A gazdaságvezetővel, logopédussal, adminisztrátorral közvetett az óvodavezető kapcsolata, mivel nem az óvoda alkalmazásában állnak.

11.1. Az intézmény felelős vezetője

A közoktatási intézmény egyszemélyi felelőse az óvodavezető.

Felelős az Intézmény szakszerű és törvényes működéséért, az ésszerű és takarékos gazdálkodásért, gyakorolja a munkáltatói jogokat, és dönt az Intézmény működésével kapcsolatban minden olyan ügyben, amelyet jogszabály vagy a Közalkalmazotti Szabályzat nem utal más hatáskörbe.

A dolgozók foglalkoztatására, élet és munkakörülményeire vonatkozó kérdések tekintetében jogkörét, jogszabályban elírt egyeztetési kötelezettség megtartásával gyakorolja.

Az óvodavezető képviseli az intézményt. Jogkörét esetenként, vagy az ügyek meghatározott körében helyettesére, vagy az intézmény más alkalmazottjára átruházhatja.

A nevelési-oktatási intézmény vezetőjének feladatkörébe tartozik:

- a nevelőtestület vezetése,
- a nevelő és oktató munka irányítása és ellenőrzése,
- a nevelőtestület jogkörébe tartozó döntések előkészítése, végrehajtásuk szakszerű megszervezése, ellenőrzése,
- az intézményvezető felelőssége a nevelőtestület felkészítése a **tanfelügyeleti ellenőrzésre**, ennek érdekében az **intézményi önértékelés** jogkövető megszervezése, a tevékenységlátogatási, dokumentumellenőrzési intézményi gyakorlat megújítása (Tanfelügyeleti kézikönyv),
- az **eljárásrend kialakítása** mind az intézményi, mind pedig a pedagógus és vezető önértékelés lebonyolítására,
- az intézményben a **minősítések előkészítése**, a pedagógusok minősítő vizsgára, eljárásra való jelentkeztetése, minősítő vizsga, eljárás lebonyolításának segítése,
- a törvényi előírásoknak megfelelően a folyamatokban való részvétel,
- a rendelkezésre álló költségvetés alapján a nevelési-oktatási intézmény működéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítása,
- a munkavállalói érdekképviselletekkel, a szülői munkaközösségi tagokkal való együttműködés,
- a nemzeti és óvodai ünnepek munkarendhez igazodó, méltó megrendezése.

Az intézményvezető közvetlen munkatársai

Az óvodavezető feladatait közvetlen munkatársai: a helyettesek, és a munkaközösségvezetők közreműködésével látja el.

Az óvodavezető közvetlen munkatársai munkájukat munkaköri leírásuk, valamint az intézményvezető közvetlen irányítása alatt végzik. Munkaköri leírásukat az SZMSZ melléklete tartalmazza.

Az **óvodavezető helyettes** megbízását a nevelőtestületi véleményezési jogkör megtartásával az óvodavezető adja. Helyettesi megbízást az intézmény határozatlan időre alkalmazott pedagógusa kaphat, a megbízás határozott időre szól.

A helyettes feladata és hatásköre, valamint egyéni felelőssége mindazon területre kiterjed, amelyet munkaköri leírásuk tartalmaz.

A gazdasági vezető és az óvodatitkár szakirányú képesítéssel rendelkeznek. Beszámolási kötelezettségük és felelősségük kiterjed a munkaköri leírásuk szerinti feladatokra.

11.2. Az intézmény vezetősége

Az intézményvezetés tagjai:

- az óvodavezető,
- az óvodavezető helyettesek, □
munkaközösségek megbízott vezetői, □
az SZMK megválasztott képviselői.

Az Intézmény vezetősége, mint testület: konzultatív, véleményező és javaslattevő joggal rendelkezik. Tagjai ellenőrzési feladatokat is ellátnak.

12. ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

12.1. Programellenőrzés és értékelés

A PP értékelése bevezetés előtt:

- A program megfelel-e a törvényi előírásoknak?
- Tartalmazza-e az OAP-ban megfogalmazott elveket, feladatokat, tevékenységi formákat?
- Tartalmaz-e olyan többletfeladatokat, amelyekhez nem biztosítottak a feltételek?
- Az adaptált program és az ebből készült PP milyen kapcsolatban áll magával az óvodai környezettel, annak feltételeivel?

A PP értékelése bevezetés közben:

A HOP bevezetésére 1999. szeptember 1-jétől, az induló kiscsoportokban felmenő rendszerben került sor.

- A gyermekek nevelésében megjelennek-e a tervezett fejlesztő hatások, megfigyelhetőe viselkedésükben a változás, fejlődés?
- Mit adott a program a gyermekeknek, milyen eredményeket hozott a szocializáció terén, a megismerésben, a kommunikációban?
- A különböző tevékenységformák mennyire fejlesztették személyiségüket?
- A nevelőtestület munkakedvét, pedagógiai kultúráját mennyire fokozta az óvodai nevelés programja?
- Mit mutatnak a szülők visszajelzései?

Módszerek: dokumentumelemzések, feltételek vizsgálata.

A HOP értékelése bevezetés után 3-4 évenként:

- Az iskolába lépő gyermekek nevelési eredményeinek összevetése, az iskolai érettséghez szükséges fejlettségi szintjükkel.
- A pedagógiai munka, folyamatos értékelése.
- Az óvodavezető feladata a program végrehajtásának átfogó ellenőrzése, értékelése, melyet szükség szerint külső szakember bevonásával végez.

12.2. A nevelő-, fejlesztő munkánk mérési, értékelési rendszere

Célunk: a nevelő, fejlesztő folyamat szakszerű ellenőrzése és értékelése az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig.

A mérés, értékelés segítségével kapunk visszajelzéseket a gyermekek előrehaladásáról, nevelőmunkánk eredményességéről, az esetleges hiányosságokról.

Az **értékelés** nem csupán tényfeltáró tevékenységet jelent, hanem olyan eszköz, amely folyamatokat, változásokat indukálhat mind az egyénben, mind a szervezetben. A tények minél objektívebbek, annál alkalmasabbak munkánk folyamatos javítására.

A **mérés** azt szolgálja, hogy a pillanatnyi állapotnak megfelelően kijelölhessük a fejlesztés fő irányvonalait. A megismételt vizsgálat eredményéből vonhatjuk le azt a következtetést, hogy az elmúlt időszakhoz képest a gyermekek neveltségi, fejlettségi szintjében milyen változás következett be.

Az értékelésnél nem hagyható figyelmen kívül, hogy a személyiségfejlődésben különbségek vannak az egyes gyermekek között. Ahhoz, hogy objektív tényekhez jussunk, az óvodában is szükség van olyan eszközökre, módszerekre, melyek által számszerűsíthető adatokat kapunk. Az óvodai nevelőmunka eredményessége szempontjából fontos, hogy pontos ismeretekkel rendelkezünk a gyermekek fejlettségét, készségét, képességét illetően.

A programhoz kapcsolódó mérőeszközök

Helyi programunkban meghatároztuk a sikerkritériumokat – a fejlődés várható jellemzőit az óvodáskor végére.

A gyermekek fejlettségi szintjét a nevelőtestület által jóváhagyott, a Pedagógiai Program mellékleteként „**A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció**”-ban rögzítjük, a 2014-15-ös nevelési évtől felmenő rendszerben ezt a dokumentumot használjuk. Középső és nagy csoportosoknál a **DIFER** vizsgálati anyagot is használjuk középsőben év végén, nagycsoportosoknál félévkor.

A mérés során keletkező dokumentáció felhasználása

A mérés során keletkezett eredmények dokumentálásra kerülnek. Az óvodában javasolt mérési módszer a **megfigyelés**. A mérések a gyermeki személyiség fejlődésének minden területét felölelik.

Az **óvodapedagógus feladata**, hogy a helyi mérési rend alapján a megfigyelés eredményeit rögzítse, annak eredményéről a szülőket félévenként tájékoztassa (tankötelesek esetén szülői kérésre írásban is). A gyermekekről történő megfigyelések, mérések eredményeinek ismeretében az óvodapedagógusok támaszt nyújtanak a részképesgyengességekkel küzdő, valamint hátrányos-halmozottan hátrányos helyzetű, SNI

gyermek részére egyéni, ill. kiscsoportos fejlesztő foglalkozások keretében. Az egyéni fejlesztési terveket a fejlődési naplóban rögzítjük.

A fejlődés nyomon követése

A gyermekek és körülményeik megismerése a beiratkozást követő **családlátogatással** kezdődik. Az óvodapedagógusok a szülőkkel egyeztetett időpontban tesznek látogatást a családoknál. Ezt követi az **anamnézis** felvétele, ami az óvodába kerülés előtti időszakot tárja fel a gyermekek fejlődéséből a pedagógusok számára.

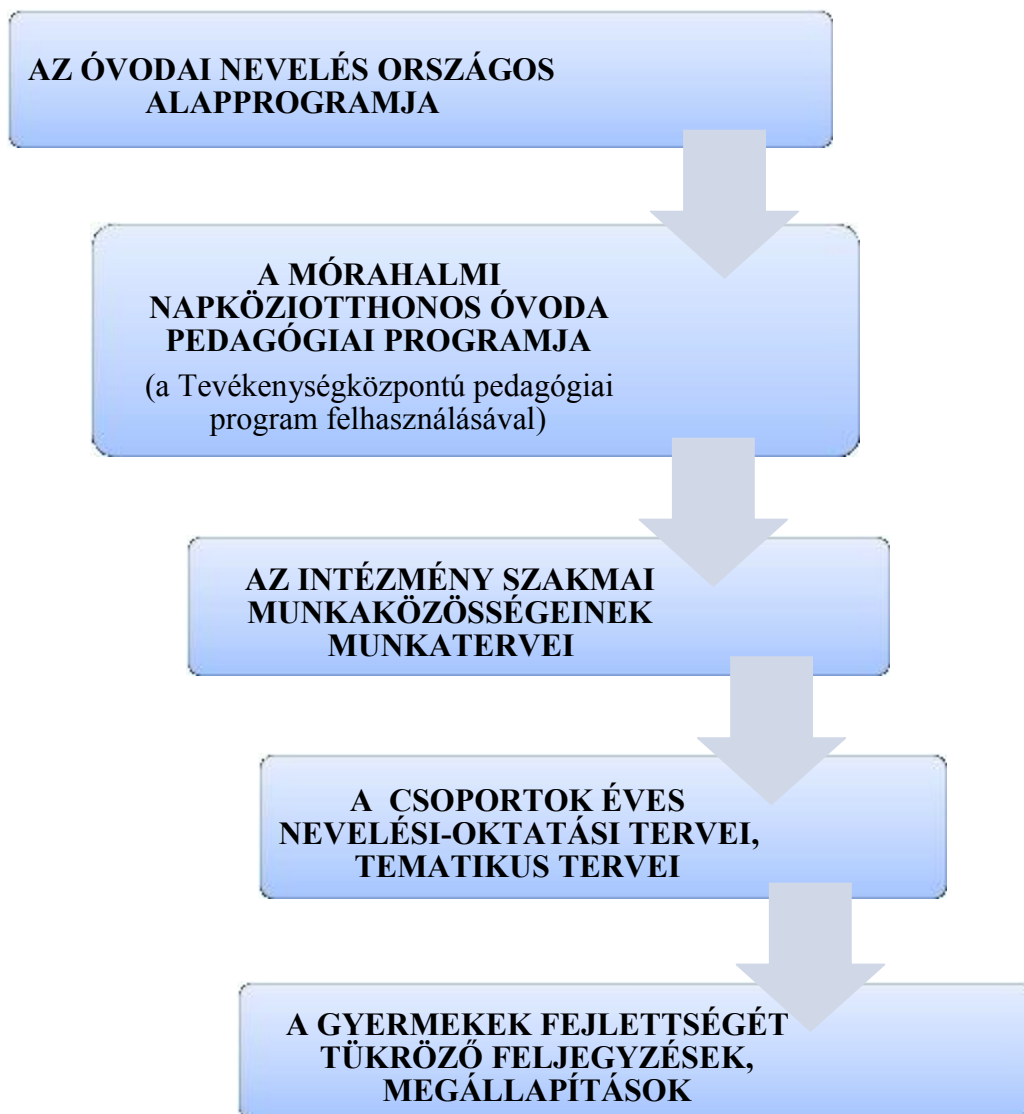
Megfigyeléseinket, gyermekek fejlődését folyamatosan rögzítjük a „**A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció**”-ban az óvodába lépéstől az iskola elkezdéséig. Amennyiben a gyermek valamelyik **szakszolgálat által készített szakvéleménnyel** is rendelkezik, úgy ez a dokumentum is bekerül a dossziéba.

A **gyermekek utánkövetését** az iskolában is folytatjuk, ennek különböző formái vannak: első osztályosok meglátogatása, iskolai programok látogatása (tankötelesek, óvodapedagógusok), tanítók és óvodapedagógusok neveléssel foglalkozó közös fórumai.

A nevelési folyamatok ellenőrzése, értékelése erősíti a nevelőközösség pedagógiai munkáját. A pedagógiai gyakorlatot segítjük és fejlesztjük az ellenőrzésekkel és értékelésekkel.

13. AZ ÓVODA SZAKMAI DOKUMENTUMAINAK KAPCSOLATA ÉS EGYMÁSRA ÉPÜLÉSE

13.1. Szakmai dokumentumaink egymásra épülése

Intézményi szintű pedagógiai dokumentumok:

- az óvodai nevelés országos alapprogramja?
- az óvoda Pedagógiai Programja, valamint a saját hatáskörben - nevelőtestületi határozattal elfogadott - és a program mellékletében elhelyezett kiegészítő szakmai anyagai,
- az óvoda Éves Munkaterve, mely komplex módon a teljes szakmai szervezetre, személyekre vonatkozó – a pedagógiai program adott évben megvalósítandó – céljait és feladatait tartalmazza.

13.2. A pedagógiai munka dokumentációi

A pedagógiai dokumentáció célja, hogy megjelenítse a helyi pedagógiai program elv-, cél-, és feladatrendszerét, meghagyva az óvodapedagógusok választási szabadságát a módszerek és az eszközök alkalmazásában.

- **Tervezési dokumentum:** az intézményes nevelés tartalmát és rendszerét meghatározó dokumentum. Közéjük tartoznak a nemzetközi és a nemzeti oktatáspolitikai dokumentumok, Magyarország nemzeti oktatáspolitikai, köznevelési törvényei és rendeletei. A 2012-ben megújult Óvodai nevelés országos alapprogramja épülnek az óvodák saját pedagógiai programjai. A pedagógus ezeket a dokumentumokat is figyelembe véve végzi nevelési-oktatási tervezőmunkáját, és készít éves tervet, tematikus tervet, valamint tevékenységtervet.
- **Pedagógiai program:** a nevelési-oktatási intézmények nevelési-oktatási céljait, feladatait, alapelveit és a fejlesztés eljárásait meghatározó dokumentum. A pedagógiai program az érvényes Óvodai nevelés országos alapprogramjára épül, de figyelembe veszi az adott intézmény gyermekeinek, környezetének és a pedagógusok testületének sajátosságait is.
- **Éves terv:** a pedagógus által készített tervezési dokumentum, amely az Óvodai nevelés országos alapprogramjára és az intézmény pedagógiai programjára épül. Célja áttekintést adni a pedagógusnak egy-egy tevékenységhez kapcsolódva az adott csoportban zajló egész éves nevelési-oktatási folyamatáról. Az éves terv tartalmazza a csoport megnevezését, a foglalkozások számát és felosztását témakörönként. Az éves tervet a pedagógus év közben a tapasztalataival, megjegyzéseivel egészítheti ki.
- **Tematikus terv:** a pedagógus által készített tervezési dokumentum, amely az Óvodai nevelés országos alapprogramjára, az adott műveltségi területhez és tevékenységhez kapcsolódva, az intézmény pedagógiai programjára és a pedagógus által készített éves tervre épül. Célja, hogy áttekintést adjon egy adott csoportban egy konkrét témakörnek a tanulási-tanítási folyamatáról. A tematikus terv részletesebb, mint az éves terv, tartalmazhatja a csoport megnevezését, a foglalkozások számát és felosztását, a foglalkozásokhoz rendelt didaktikai feladatokat, a fejlesztendő készségeken és képességeken, valamint a kapcsolódó ismereteken túl az alkalmazott főbb módszerek, szervezési módok és tanítási eszközök megnevezését is.
- **Tevékenységterv:** a pedagógus által készített tervezési dokumentum, amely rögzíti a foglalkozás céljait, nevelési-oktatási stratégiáját, a foglalkozás felépítését, menetét, az alkalmazott módszereket és szervezési módokat, valamint az eszközöket. A foglalkozásterv tartalmazhatja a gyermeki és a pedagógusi tevékenységek tömör leírását, valamint a pedagógus instrukcióit is.

A tevékenységtervek készítésének intézményi gyakorlata:

- a **Gyakornok** a „**Gyakornoki szabályzat**” alapján készít tevékenységtervet,
- amennyiben külső vagy belső ellenőrzés, látogatás (hospitálás, belső továbbképzés) várható, az érintett **pedagógus** tevékenységtervet készít, amelyet átad a látogatóknak.

Csoportszintű pedagógiai dokumentumok:

- Csoportnapló,
- Felvételi és mulasztási napló - időkerete: naponta,
- A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció.

13.2.1. Csoportnapló

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 91. § értelmében:

- (1) Az **óvodai csoportnapló** az óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál.
- (2) Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, az óvodavezető aláírását, papíralapú dokumentum esetén az óvodai körbélyegzők lenyomatát, a pedagógiai program nevét.
- (3) Az óvodai csoportnapló tartalmazza:
 - a) a gyermekek nevét és óvodai jelét,
 - b) a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három-négyéves, a négy-ötéves, az öt-hatéves a hat-hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak,
 - c) a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
 - d) a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,
 - e) a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban,
 - f) nevelési éven belüli időszakonként fa) a nevelési feladatokat, fb) a szervezési feladatokat, fc) a tervezett programokat és azok időpontjait, fd) a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit, fe) az értékeléseket,
 - g) a hivatalos csoportlátogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, az eredményt,
 - h) a feljegyzést a csoport életéről.

13.2.2. A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció

A gyermekek széles körű megismerésén alapuló, kompetenciáik figyelembe vételét előtérbe helyező, szöveges és kódolós rendszer.

Célja a gyermekek megfigyelése és a megismert képességekre alapozott fejlődés differenciált segítése, a gyermekek teljes személyiségének fejlesztésére, autonómiájuk

kibontakoztatása. A gyermekek személyiségét nem statikusan, hanem önmagukhoz viszonyított fejlődésében szemléli.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek anamnézisének, valamint a testi, szociális, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésével kapcsolatos információkat képességekre lebontva tartalmazza az óvodai nevelés teljes időszakára kiterjedően.

Legfontosabb jellemzői - Az óvodapedagógusok feladatai:

- az értékelés a további fejlesztés kiindulópontjaként, egyéni fejlesztési tervként értelmezendő,
- a gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi, évente két alkalommal írásban rögzíti,
- indokolt esetben kezdeményezi a szülőnél a szakszolgálat igénybevételét,
- a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét – szükség szerint, de legalább félévenként – rögzíti,
- rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat,
- a szülő kérésére az óvoda tájékoztatót készít a gyermek óvodai fejlődéséről, és javaslatot tesz a gyermek további fejlődéséhez szükséges intézkedésekre.

Ajánlás a fejlődési napló vezetéséhez:

- cél, hogy a nyomon követés a mindennapok tevékenységeibe beágyazva realizálódjon,
- a gyermekek fejlettségi állapotáról szóló szülői beszélgetések (fogadó óra, családlátogatás) tartalmát a fejlődési napló bejegyzéseire szükséges alapozni,
- a szülő a fejlődési naplóban aláírásával ad nyomatékot a közös megbeszélések tartalmának.

14. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

1. A pedagógiai program érvényességi ideje:

Az intézmény 2015. szeptember 01. napjától szervezi meg nevelő-oktató munkáját e program alapján visszavonásig.

2. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata:

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestületünk folyamatosan vizsgálja.

A közösen készített pedagógiai programunk összehangolt működése, folyamatos elemzést, értékelést kíván, ezért a nevelési év végén az eredmények összegzésében végezzük az esetleges módosításokat, javításokat.

3. A helyi óvodai pedagógiai program felülvizsgálatának és módosításának indokai:

Kötelező:

- jogszabályváltozás,
- fenntartó által meghatározott feladatváltozás.

Lehetséges:

- Sikeres innováció eredményeinek beépítése esetén,
- a külső szakmai ellenőrzések eredményeinek beépítése esetén,
- hálózatbővítés, leépítés esetén
- szervezeti átalakítás esetén,
- ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt, □ ha egyéb érdekegyeztető fórum, módosítást javasol.

A helyi óvodai pedagógiai program nem kötelező felülvizsgálatát és módosítását – a vezetőnek benyújtott írásbeli előterjesztés után, a nevelőtestület 50 + 1%-os támogatásával – kérheti a közalkalmazotti tanács elnöke, mint döntés – előkészítő és érdekegyeztető fórum képviselője.

Előírás a programmódosítás előterjesztésére:

- írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének,
- részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten.

4. A pedagógiai program nyilvánossága:

Az intézmény pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.

A pedagógiai program a következő személyeknél tekinthető meg: az óvodavezetőnél a székhelyi óvodában, ill. az óvoda honlapján.

Mórahalom, 2015. augusztus hó 31. nap

.....
óvodavezető

Az egységes pedagógiai program elfogadása és jóváhagyása

1. A Pedagógiai Programot az intézményi szülői közösség 2015. augusztus hó 24. napján tartott ülésén véleményezte és elfogadásra javasolta.

Kelt:.....

.....
az intézményi szülői szervezet elnöke

2. A Pedagógiai Programot a nevelőtestület 2015. augusztus hó 26. napján tartott értekezletén elfogadta.

Kelt:.....

.....
óvodavezető

15. IRODALOMJEGYZÉK

1. Az óvodai Nevelés Programja Budapest 1989.
2. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja Budapest 1996.
3. Fábíán Katalin: Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Program Miskolc 1996.
4. Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról Budapest 1993. 08. 03.
5. Az 1996. évi LXII. törvény a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról Budapest 1996. 07. 23.
6. Nagy Jenőné: Óvodai Program Készítés, de hogyan? Budapest 1997.
7. Pereszlényi Éva: A Helyi Óvodai Nevelési Program HOP szakmai feltételrendszere, Budapest 1997.
8. Dr. Kovács György: Az óvodapedagógia, Budapest 1997.
9. Az Alapprogramot módosító 255/2009.(XI. 20.) Korm. rendelet
10. Óvodai nevelés kompetencia terület-Elméleti alapvetések
11. Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez Szerzők: Antalné Szabó Ágnes, Hámori Veronika, Kimmel Magdolna, Kotschy Beáta, Móri Árpádné, Szőke-Milinte Enikő, Wölfling Zsuzsanna – 2015. 10. 07.
12. <http://www.oktatas.hu/>
13. <http://net.jogtar.hu/>

16. MELLÉKLETEK, KAPCSOLÓDÓ DOKUMENTUMOK

1. „Apa játszunk együtt” a Mórahalmi Napköziotthonos Óvodában
2. A Mórahalmi Napköziotthonos Óvoda Egészségfejlesztő-egészségnevelő programja
3. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek inkluzív fejlesztése, fejlődésének segítése a Mórahalom város Önkormányzata Napköziotthonos Óvodájában
4. A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció
5. Csoportnapló
6. Gyakornoki szabályzat és napló